

Kropsforskrækkelse og madkultur

af Jens Ulrich, cand.mag. & ph.d. Ansat ved CVU Sønderjylland og indehaver af konsulentfirmaet Agora Consult (www.agoracon.dk)

Hvorfor ikke ofre det vi stadig har til fælles, nemlig maden, mere positiv opmærksomhed? Være lidt mere løsslupne i vores omgang med den jordiske nydelse og komme lidt videre i vores madkultur end blot at takke ærbødig for, at vi endnu engang har mættet vore munde, spørger Jens Ulrich.

Maden – et nødvendigt onde

Vi er alle klar over, at kroppen behøver føde for at opretholde sin funktionsdygtighed. ”Uden mad og drikke, duer helten ikke”. Vi ved, at kroppen skal have mad, men vi vil ikke vide af det. At vi skal spise er en belastning. Enten spiser vi for meget, for lidt eller for usundt. Og nydelsen af det gode måltid er for længst blevet overhalet af et sandt diæthelvede. Det ser ud til, at det er svært at finde en balance, som stemmer overens med de idealer, som vores samfund byder os. Maden er blevet problematisk, ja, maden er blevet et nødvendigt onde.

Det er imidlertid ikke alene fedmeepidemier og urealistiske kropsidealiser, som har forårsaget vores anstrengte forhold til maden. Vores madkultur og vores forhold til måltidet har længe været præget af ambivalente følelser.

En kultur af afsavn

Nydelse har grundlæggende ikke været en velanset del af vores danske madkultur. Nydelse har været forbundet med synd og ødselhed. Skulle vi, mod alle odds, alligevel kaste os ud i at gøre den gode mad, som vi spiser, til genstand for selskabelig samtale, så tynghes vi straks

af tabuer og dårlig samvittighed. Mad er nemlig ikke noget vi snakker om. Mad er forbundet med kropslig nydelse og kropslig nydelse er ikke en af vores kulturarvs stærke sider. Vi har prioriteret ånd og intellekt og solgt ud af det fysiske og det kropslige. Skal vi endelig snakke om maden, så må samtalen begrænse sig til at omhandle kalorieindholdet og retternes ernæringsmæssige forcer.

Vores kultur bygger på afsavn, selvdisciplinering og udskydelse af behovstilfredsstillelse. Og når det kropslige pr. definition er forbundet med mere eller mindre ukontrolleret nydelse, så er det kun helt naturligt, at mad ikke er noget vi taler om. Vi er alle tynghet af, at vi med det personlige gudsforhold på et tidspunkt skal stå til regnskab ved Sankt Peters port. Her skal alle vores synder gøres op og vi skal have afklaring på, om den videre rejse skal gå op eller ned. Til himmerig eller til helvede. Det er måske ikke noget, vi som moderne mennesker går rundt og tænker på til daglig, men vores kultur er stadig tynghet af denne afregningstankegang.

Emma Gad, hvis heroiske kamp for takt og tone for tiden oplever en sand renaissance, var helt på linie med disse kulturelle dogmer. Hun mente bestemt ikke, at det var passende at snakke om det man spiser. Som hun siger det: ”Ingen bør tale om Maden, især ikke Vært og Vært-

inde”. Og sådan er det stadig. Mad er ikke noget, vi snakker om. Mad er noget, vi lærer vores børn at sige tak for.

Kan vi lære af andre kulturer?

I Frankrig siger man ikke tak for mad. Det vil være en fornærmelse af værten. For er man nød til at takke ærbødig for maden, når måltidet er til ende, så viser det med al tydelighed, at man ikke har følt behov for eller haft lyst til at rose maden gennem måltidet. Og i Frankrig, og andre latinske lande, er det god skik og brug, at vise sin værdsættelse af måltidet og dermed af dem, som har tilberedt maden. Det betyder selvsagt, at maden, de gode råvarer og deres oprindelse, tilberedningen og vinen som drikkes til maden udgør et centralt omdrejningspunkt for samtalen under det selskabelige måltid. Og dén går ikke i vores mere protestantiske kultur. Er der for meget af den slags snak i bagagen, så er det svært at overbevise den kære Sankt Peter om, at vi har taget behovsudskydelsen alvorligt.

I den franske, katolskprægede kultur har man været så smart at sætte et par ventiler ind, så man undgår den protestantiske og Emma Gadske tilbageholdenhed. Her har man haft mulighed for at købe aflad for sine synder. Her har man mulighed for at gå til skriftestolen og gennem et par Ave Maria'er få sat en streg over de jordiske synder. Man

Billedet fra Smagens dag:

Det er vigtigt at skabe nogle gode rammer for børnene, hvor de får mulighed for at være sammen om maden. Nogle rammer hvor det ikke er afsavnet og selvdisciplineringen, der er i centrum, men nogle rammer, hvor nydelsen og lysten er styrende for det gode skolemåltid.

En lækker buffet kan skabe den rette stemning, men det er ikke altid sådan, at den daglige skolemad opleves.

Modelbillede: Ulla Hedegaard.

får gjort regnskabet op, så man kan møde til afgørelsens time med en ren straffeattest. At man er gået lidt over gevind i forhold til nydelsen af de jordiske goder, er altså til at leve med.

Det afspejler sig i den latinske madkultur, at der således kan afregnes for de kropslige synder mens man stadig nyder sit syndefulde jordiske liv. I disse kulturer har måltidet traditionelt set ikke alene været forbundet med at spise for meget, for lidt eller for usundt. Her er nydelsen i centrum. En nydelse som gør, at fokus på kvalitet, smag og æstetik også spiller en stor rolle i disse forståelser af madkultur.

Og når vi nu lever i en globaliseret og fortravlet verden, hvor vi kan konstatere, at vi får mindre og mindre til fælles, hvorfor så ikke lære noget af disse gæve gallere? Hvorfor ikke ofre det vi stadig har til fælles, nemlig maden, mere positiv opmærksomhed? Være lidt mere løsslupne i vores omgang med den jordiske nydelse og komme lidt videre i vores madkultur end blot at

takke ærbødigt for, at vi endnu engang har mættet vore munde!

Debatten om skolemad som eksempel

Som det ser ud nu, er det desværre ikke sådanne vinde, der blæser over den danske madkultur. Det er ikke nydelsen, der er i centrum. Den stemning som præger debatten handler om ernæring, sund kost og måske, hvis det bliver lidt løssluppen, om økologiske fødevarer. Alt dette er der i sig selv ikke noget galt i. Men når debattens fokus slutter her, så bliver det problematisk. Hvad bliver der af nydelsen, og hvad bliver der af måltidets sociale funktioner?

Det er næsten for nemt at udpege de velmenende aktører i debatten om skolemaden, som værende en afgørende part i denne sag. Debatten handler her ikke om at etablere rammer for måltidet. Den handler ikke om, at børn skal lære at sætte pris på det gode måltid. Det handler om, at forældre i dag ikke kan finde ud af at sige nej til deres børns efterspørgsel på søde og sukkerhol-

dige produkter. Og at skolen og det offentlige system derfor må være garant for, at fødevarerstyrelsens anbefalinger om seks om dagen bliver efterlevet.

Sundhed og ernæring er vigtig. Specielt når børn skal gøres læringsparate, som det hedder i dag. Men hvorfor ikke samtidig være opmærksom på, at skabe nogle gode rammer for børnene, hvor de får mulighed for at være sammen om maden? Nogle rammer hvor det ikke er afsavnet og selvdisciplineringen, der er i centrum, men nogle rammer, hvor nydelsen og lysten er styrende for det gode skolemåltid. Koncentrerer vi os om rammerne, så bliver det også nemmere at forfølge det gode måltid, hvor den sunde kost og de ernæringsmæssige problematikker kan tilgodeses. Hvis børnene oplever, at måltidet kan være fyldt med positive historier og hyggeligt socialt samvær, så er der også håb for, at vi voksne kan blive klogere, når vi efter endt skoledag retorisk spørger ungerne, hvad de har oplevet henne i skolen.